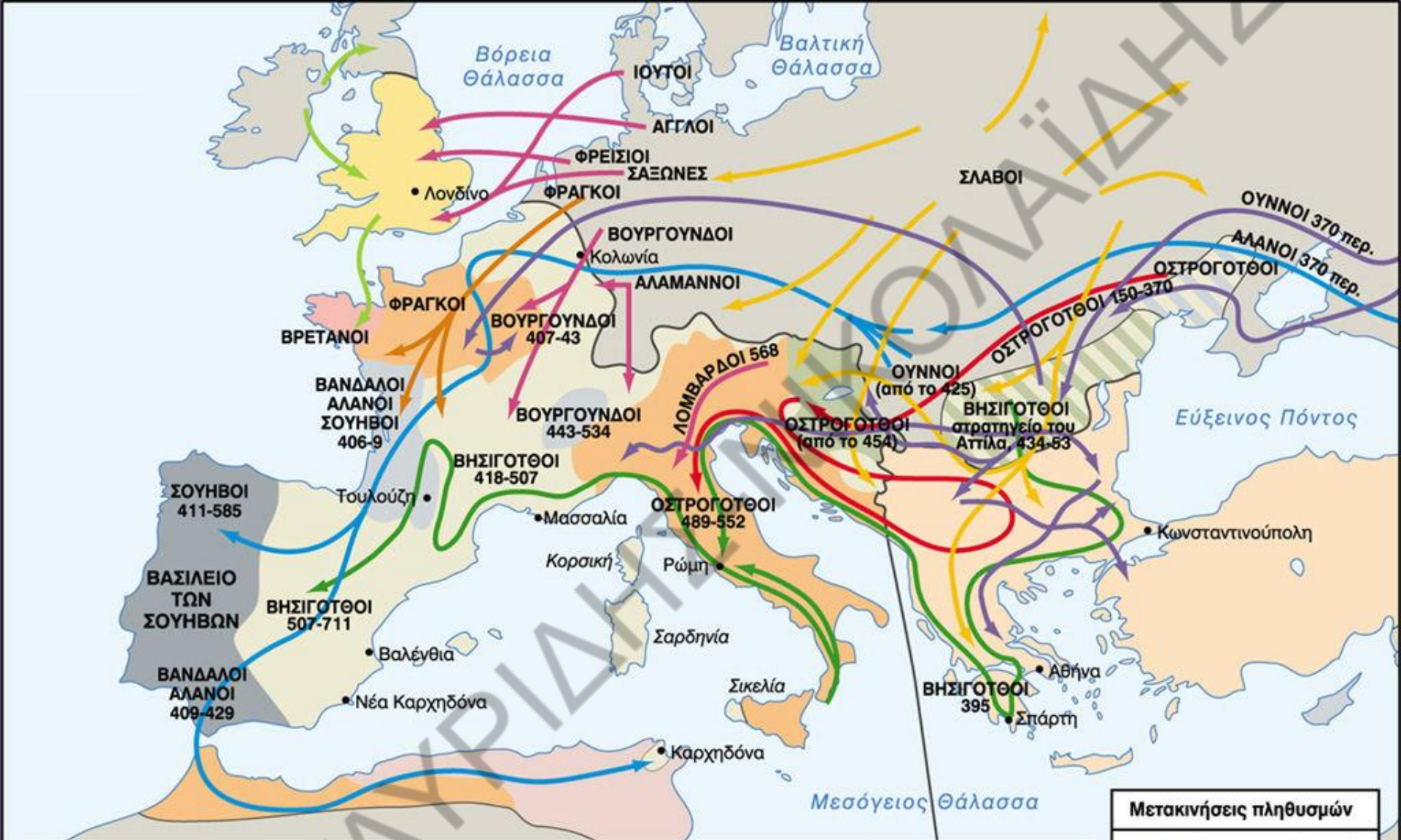

Οικονομία και κοινωνία στη Δυτική Ευρώπη

Το σύστημα της Φεουδαρχίας

Φεουδαρχία: Κοινωνικό και οικονομικό σύστημα που χαρακτηρίζει την περίοδο από τον 9ο ως το 15ο αι. μ.Χ. Αυτό το σύστημα διαδέχτηκε το δουλοκτητικό και γεννήθηκε στα τελευταία χρόνια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Μετακινήσεις και εγκατάσταση γερμανικών φυλών στην ευρώπη 4ος - 6ος αιώνες μ.Χ.

— Σύνορα (395)	Παραχωρήσεις Ρωμαίων στους Ούννους (446)	Οστρογότθοι
Επίσημη ανάκληση ρωμαϊκών στρατευμάτων (410)	Δυτικά εδάφη με γερμανικούς οικισμούς (476)	Βησιγότθοι
Δυτικά βασίλεια Γερμανών φοιδεράτων και Βανδάλων (443)	Δυτική ρωμαϊκή αυτοκρατορία, 476	
Άλλες δυτικές περιοχές φοιδεράτων (450)	Ανατολική ρωμαϊκή αυτοκρατορία, 476	

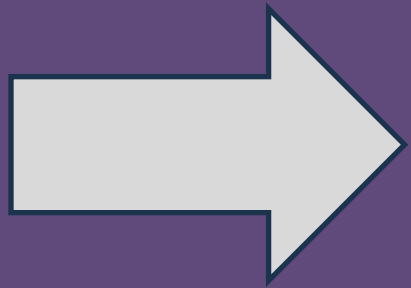
Μετακινήσεις πληθυσμών

- Ούννοι, εκστρατείες Αττίλα
- Βάνδαλοι, Αλανοί, Σουήβοι
- άλλοι Γερμανικοί λαοί
- Σκώτοι και Βρετανοί
- Βησιγότθοι
- Οστρογότθοι
- Φράγκοι
- Σλάβοι

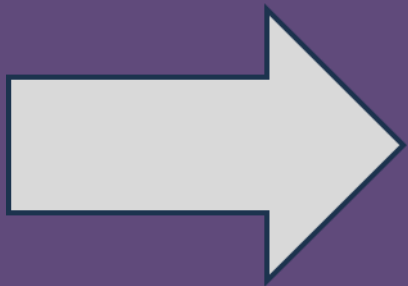
Συνθήκες διαμόρφωσης της φεουδαρχίας

- 1) Η στροφή στην αγροτική οικονομία.
- 2) Η αναστάτωση από τις βαρβαρικές επιδρομές και την κατάλυση του δυτικού ρωμαϊκού κράτους.

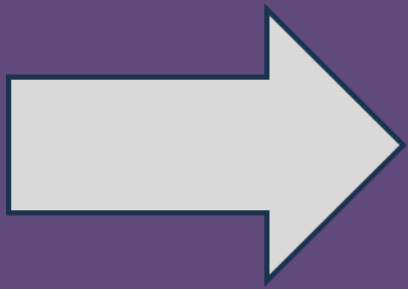
Αποτελέσματα

α) Όσοι δεν είχαν τα απαραίτητα μέσα για να επιβιώσουν, αναζητούσαν την προστασία των ισχυρών αρχόντων.

β) Οι μικροϊδιοκτήτες παραχωρούσαν τη γη τους στον άρχοντα διατηρώντας όμως το δικαίωμα να την καλλιεργούν. Ο άρχοντας, ως αντάλλαγμα, προστάτευε την παραγωγή των μικροϊδιοκτητών από αρπαγή ή λεηλασία.

γ) Ο βασιλιάς και άλλοι μεγαλογαιοκτήμονες συγκέντρωναν γύρω τους ομάδες πιστών-υποτελών που τους αντάμειβαν για την αφοσίωσή τους με παραχωρήσεις γης και με προνόμια.

Το φεουδαρχικό συμβόλαιο

Α. Η ΥΠΟΤΕΛΕΙΑ (ομάζ)

Β. Ο ΟΡΚΟΣ ΠΙΣΤΗΣ (fides)

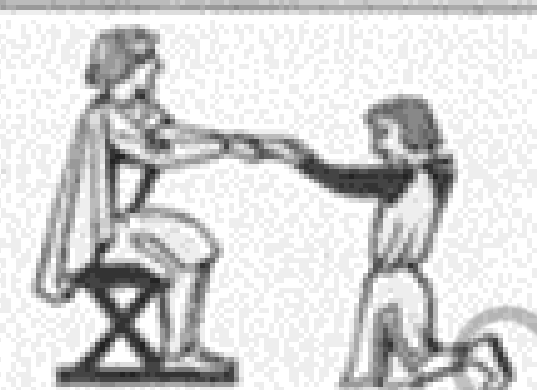
Γ. Η ΠΕΡΙΒΟΛΗ
(investitura)

Το φεουδαρχικό συμβόλαιο

Στα μέσα του Απριλίου, μια Πέμπτη (του έτους 1127) δόθηκε όρκος υποταγής στον κόμη της Φλάνδρας, ως έκφραση σεβασμού και πίστης, με την τάξη που θα ιστορήσουμε στη συνέχεια. Πρώτα έκαναν όρκο έτσι: ο κόμης ρωτούσε τον μέλλοντα υποτελή αν θέλει ανεπιφύλακτα να γίνει ακόλουθός του και εκείνος απαντούσε «θέλω». Ύστερα αδελφώνονταν μ' έναν ασπασμό ενώ ο υποτελής είχε βάλει τα χέρια του στα χέρια του κόμη. Σ' ένα δεύτερο στάδιο ο υποτελής έταζε αφοσίωση στον τελετάρχη του κόμη μ' αυτά τα λόγια: «Ορκίζομαι στην πίστη μου ότι από αυτή τη στιγμή θα είμαι πιστός στον κόμη Γουλιέλμο και θα κρατήσω τον όρκο μου σε κάθε περίπτωση, με καλή πίστη και χωρίς δόλο». Σ' ένα τρίτο στάδιο ο υποτελής ορκιζόταν το ίδιο στα ιερά λείψανα των αγίων. Μετά το μέρος αυτό της τελετής ο κόμης με τη ράβδο, που κρατούσε στα χέρια του, έκανε τη βεβαίωση της περιβολής του αξιώματος σε όλους εκείνους που έταξαν σ' αυτόν πίστη και σεβασμό και πήραν όρκο, με τον τρόπο που ιστορήσαμε.

Απόσπασμα από το έργο του χρονογράφου Galbert de Bruges, *Ιστορία του φόνου του Καρόλου του Καλού, κόμη της Φλάνδρας*

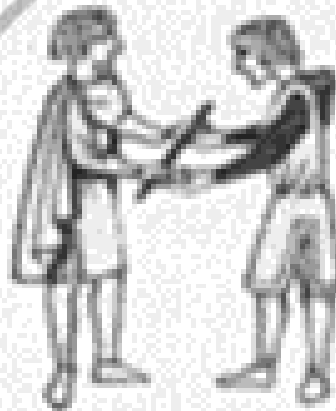
*Ἡ ἀποδοχή
τῆς ὑποτελείας.*

Ὁ δοκὸς πίστεως.

*Ἡ περιβολή
ἐκχώρηση γῆς.*

Σχηματική απεικόνιση
των φάσεων του
φεουδαρχικού
συμβολαίου

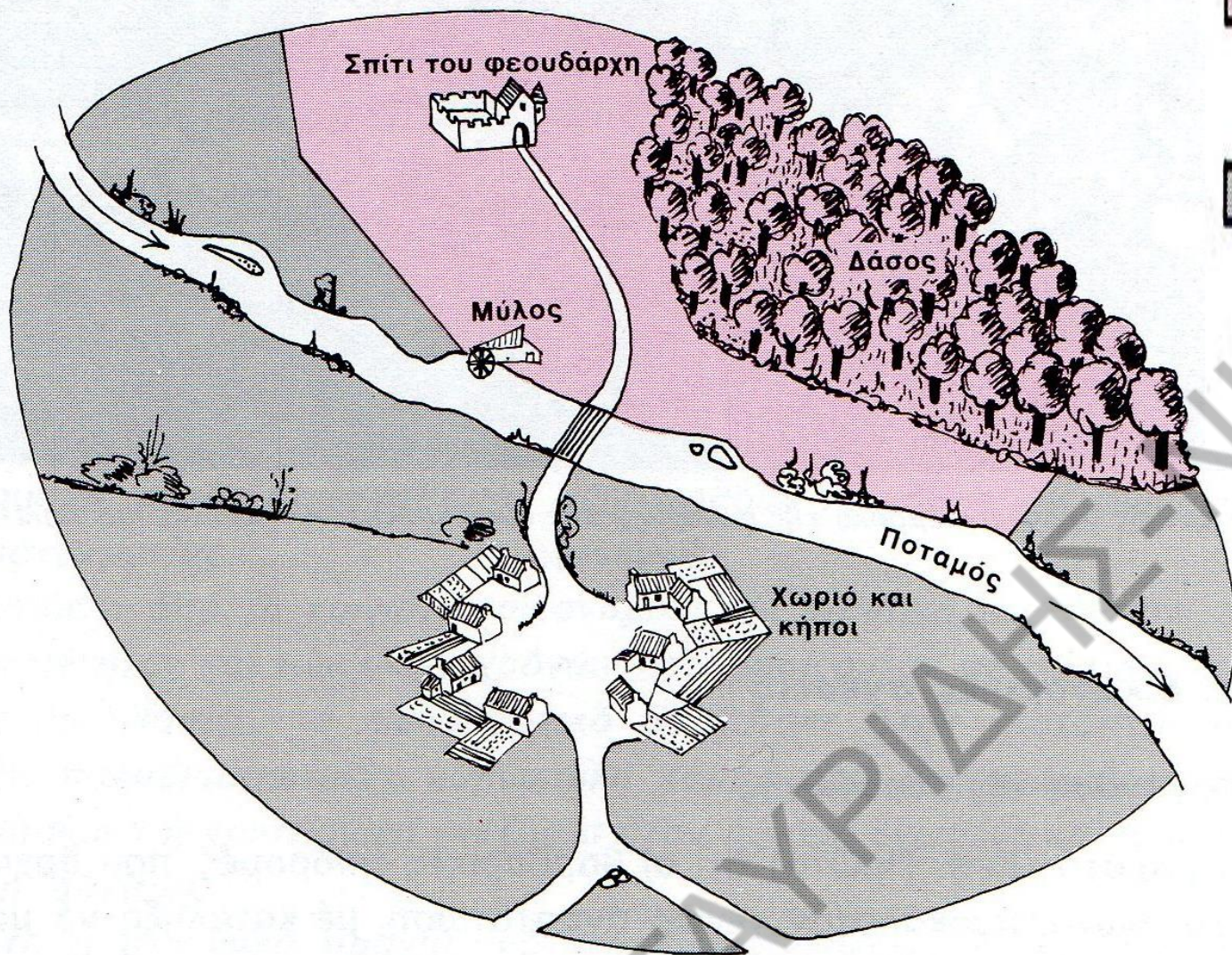
...και αμοιβαίες υποχρεώσεις των συμβαλλομένων

Ο κύριος οφείλει:

- Να προστατεύει τον υποτελή του, να του αποδίδει δικαιοσύνη, να διατηρεί την ακεραιότητα του κτήματος που του εκχώρησε

Ο υποτελής οφείλει:

- Να παρέχει, μαζί με τους άλλους υποτελείς, τις συμβουλές του σε συνεδριάσεις που γίνονταν στην Αυλή του κυρίου.
- Να προσφέρει στον κύριό του οικονομική βοήθεια: στον γάμο της κόρης του, στον ιπποτικό εξοπλισμό του πρωτότοκου γιου του, σε περίπτωση αιχμαλωσίας (λύτρα).

- Προσωπικό κτήμα τοῦ φεουδάρχη: καλλιεργεῖται ἀπὸ τοὺς χωρικούς, ἀλλὰ δλόκληρη ἢ ἀπόδοσή του ἀνήκει στό φεουδάρχη.
- Οἱ καλλιεργητές, ἐγκαταστημένοι στό χωριό, ἔχουν τή συλλογική εὐθύνη γιὰ τήν ἐκμετάλλευση τῆς περιοχῆς· μοιράζονται τή συγκομιδή, ἀφοῦ δώσουν ἓνα μέρος της στό φεουδάρχη.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΕΝΟΣ ΦΕΟΥΔΟΥ

Η καθημερινή ζωή στο φέουδο

Δουλοπάροικοι στη φεουδαρχική Αγγλία (1310)

Φεουδαρχική
ύπαιθρος (αρχές 15^{ου}
αιώνα)

ΙΠΠΟΤΕΣ

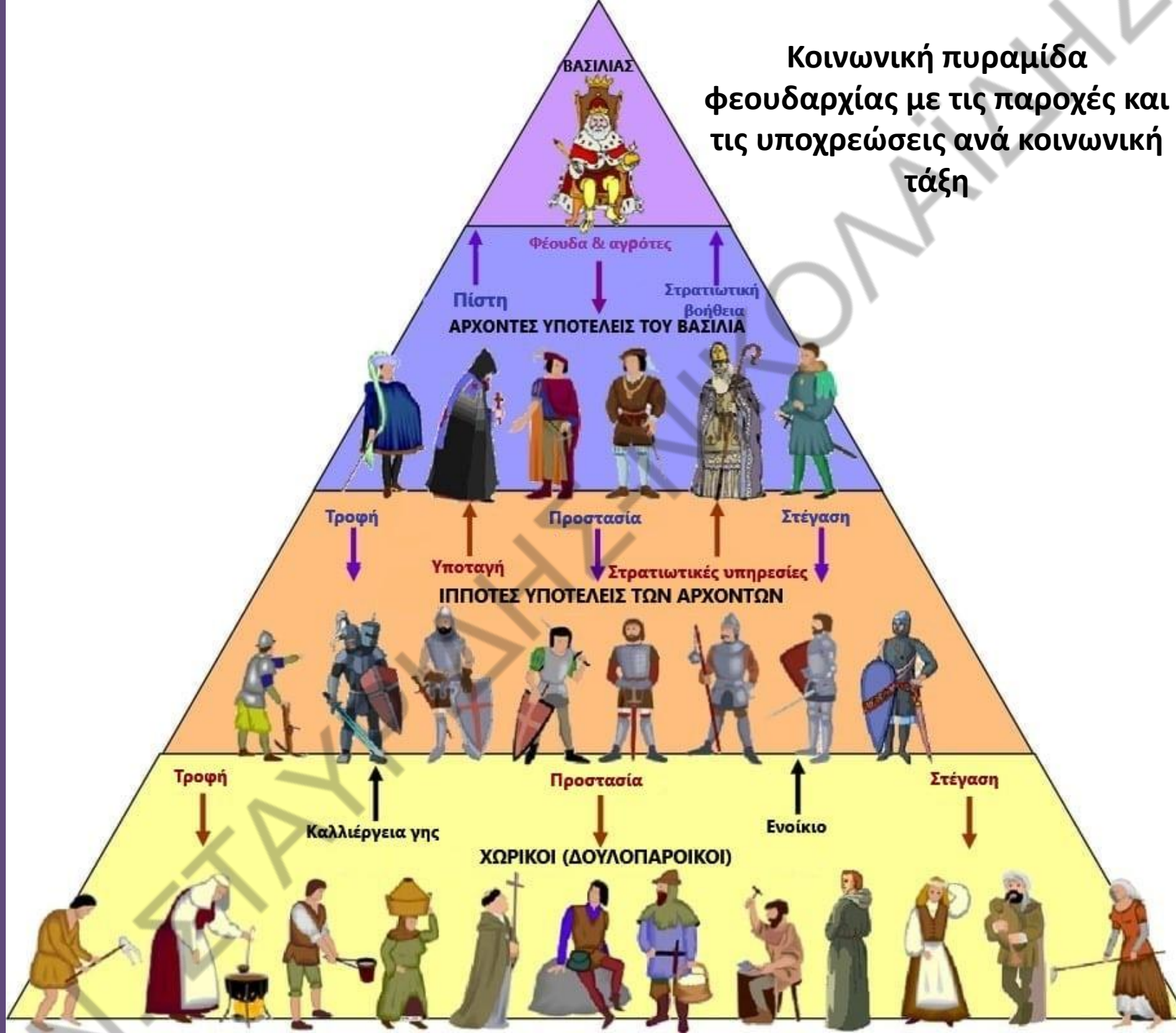
Τελετή επίδοσης της πανοπλίας στον ιππότη

Πρώτα-πρώτα ο επίσκοπος ευλογεί με τον εξής τρόπο τη σημαία του ιππότη: «Ο Παντοδύναμος Θεός [...] καθαγιάζει αυτήν την πολεμική σημαία με την ουράνια ευλογία, για να είναι ισχυρή απέναντι στους εχθρούς και στους επαναστάτες, και με τη δική σου προστασία φοβερή στους εχθρούς της χριστιανοσύνης [...] Στη συνέχεια ενώνει την ασπίδα με τη σημαία και τα ραίνει με αγιασμένο νερό, καθώς τα κρατά ο ιππότης. Έπειτα ευλογεί το ξίφος με αυτόν τον τρόπο «Δέξου, Κύριε, να ευλογήσεις αυτό το ξίφος που θα συνοδεύει τον υπηρέτη σου, για να μπορεί να προστατεύει και να υπερασπίζεται την Εκκλησία, τις χήρες και τα ορφανά και όλους, όσοι υπηρετούν το Θεό, ενάντια στη βιαιότητα των εχθρών [...].»

Από το Τελετουργικό της Εκκλησίας του Καμπραί

Κοινωνική πυραμίδα
φεουδαρχίας με τις παροχές και
τις υποχρεώσεις ανά κοινωνική
τάξη

Η κοινωνική πυραμίδα

Βασιλιάς

Άμεσοι Υποτελείς

Κατώτεροι υποτελείς

Ελεύθεροι γεωργοί (μικροϊδιοκτήτες)

Πάροικοι

Δούλοι

Καρλομάγνος (748 – 814
μ.Χ.)

Μεταρρυθμίσεις του Καρλομάγνου

A. Στρατιωτικές:

- Ο βασιλικός στρατός αποτελείται από **φρουδάρχες**-επικεφαλής των υποτελών τους.

B. Διοικητικές:

- Οι βασιλικοί αξιωματούχοι (κόμητες, δούκες) γίνονται **υποτελείς** του βασιλιά και αμείβονται με εκχώρηση γης (**φέουδα**).

France in 1477

Capetian houses

- Valois-Alençon
- Valois-Anjou
- Valois-Orléans
- Dunois (Orléans)
- Valois-Angoulême
- Bourbon
- Bourbon-Vendôme

Other houses

- Foix
- Armagnac
- Albret
- Other

Royal domains

- Burgundy
- Burgundy-Nevers

- English possessions
  - Ecclesiastical states
  - Free Imperial cities
  - Other
- L. : Lordship
V. : Viscount
C. : Count
M. : Marquisate
D. : Duchy
K. : Kingdom
B. : Bishopric
Arch. : Archbishopric

Μωσαϊκό φέουδων σε
χάρτη της Γαλλίας το 1477

